

שכונת צפון תלפיות

רקע כללי. המתחם המכונה "תלפיות צפון" שוכן צפונית לשכונת תלפיות הוותיקה, לאורך קו הרכס המשתפל לנחל קדרון ולשכונת אבו תור, בסמוך למנזר סנט קלר.

רחובות השכונה וגבולותיה

צפון תלפיות ושכנותיה

היסטוריה. הקרקע, בת כחמישים דונם, נקנתה מהטמפלרים ומכמה סוחרי קרקעות כבר ב-1921, אך בנייתה התקדמה בעצלתיים. בשנת 1936 עמדו בה שמונה בתים בלבד, ואז פסקה הבנייה לחלוטין בעקבות מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט. בשנות ה-50 נפתחה במקום פנימייה לנערים, שפעלה בשניים מתוך שמונת הבתים הנטושים במסגרת עליית הנוער, אך לאחר זמן קצר נסגרה אף היא. הסיבה העיקרית לכישלונה של צפון תלפיות ההיסטורית הייתה ריחוקה משכונת תלפיות, וניתוקה ממנה, עקב הימצאותם של אדמות הקדש בין השכונות, שלא אפשרו את השלמת רצף הבנייה בין השכונות. לאחר מלחמת ששת הימים נבנו על קרקעותיה בתים גדולים הצופים אל נוף מדבר יהודה, לאורכו של רחוב כספי (על שמו של מרדכי כספי, ממקימי השכונה), שהפך להיות מהיפים והיוקרתיים שברחובות העיר. החל משנות ה-90 של המאה ה-20 נבנו סביבותיו של רחוב כספי מבני מגורים מפוארים, לאורך רחוב לופו ורחוב חנוך אלבק. מתחם צפון תלפיות כולו, על שלושת רחובותיו, מכונה כיום "כספיי". מתחם זה היה עד שנות השבעים בסיס של משמר הגבול ולפני כן שימש את הצבא הבריטי כבסיס צבאי.

מאפיינים דמוגרפיים

רוב אוכלוסיית השכונה מבוגרת, וקיים מספר קטן יחסית של משפחות צעירות.

האוכלוסייה מגוונת למדי מבחינת מוצא: מחציתה ילידי הארץ, ואחריה שלוש הקבוצות הגדולות הן ילידי ארה"ב, מערב אירופה וארצות האסלאם ואפריקה.

התפלגות אוכלוסיית צפון- תלפיות לפי גיל- (עיריית ירושלים, דצמבר 2014)

גיל	מספר	אחוז
0-6	64	7.52
7-12	54	6.35
13-18	40	4.70
19-21	31	3.64
22-40	196	23.03
41-60	179	21.03
61-74	196	23.03
75+	91	10.69
סה"כ	851	100

התפלגות אוכלוסיית צפון- תלפיות לפי ארץ מוצא- (עיריית ירושלים, דצמבר 2014)

ארץ מוצא	מספר	אחוזים
ארצות איסלם ואפריקה	93	10.93
חבר העמים ומזרח אירופה	54	6.35
מערב אירופה	133	15.63
צפון אמריקה	143	16.80
דרום אמריקה	9	1.06
ישראל	402	47.24
אחרים	17	2.00
סה"כ	851	100

מגורים. בשכונת צפון תלפיות ישנם שני סוגי מבנים-בתים פרטיים ומשותפים בסדר גודל של משפחה עד 6 משפחות (רחוב כספי כולו, וחלק מרחוב לופו). הבתים באזור מתחלקים לשלושה סוגים: בנייה של 4 קומות, בנייה של 7 קומות, בתים פרטים ווילות גדולות עם שלושה מפלסים. הדירות באזור מאופיינות במרווח ובגודל שלהן. ישנם בניינים בני 7 קומות מצופים באבני ירושלים בבניה מודרנית בעלת מרפסת וגינה משותפת. בנוסף, בתים ערביים עד שלוש קומות, ווילות גדולות עם כניסות פרטיות, חלק מהווילות בנויות מקירות בטון עם שפריץ.

תשתית פיזית

מדרכות וכבישים. במתחם כספי ואלבק ישנן מדרכות המשתלבות עם הכביש לשם נגישות. המדרכות משמשות כשביל אופנים ומסלול הליכה. ברוב השכונות יש מדרכות מסודרות אך מצב הכבישים דורש שיפור.

תאורה. קיימת תאורה מסודרת לצידי הכביש ובכניסה לבניינים ברוב האזורים. ברחוב לופו ישנם שבילים שאינם מוארים וכן באמצע רחוב כספי.

חניות. לכל המתחמים יש חניות תת קרקעיות ופרטיות לכל דייר. בנוסף, בין מתחם כספי לבין מתחם אלבק יש חניה ציבורית ללא תשלום לאורחי השכונה.

תחבורה. השכונה נגישה מאד לכל רחבי ירושלים, לאזורי תרבות (כמו תיאטרון החאן, תיאטרון ירושלים ואזור המושבה הגרמנית), לאזור תעשייה תלפיות, לטיילת ארמון הנציב ולאזור העתיקה. הסמיכות לדרך חברון, מאפשרת לתושבי השכונה להנות מתדירות גבוהה של קווי אוטובוס מהירים הנוסעים על ציר צפון-דרום ומנגישים בעבורם למעשה את רוב חלקי העיר. כמו כן, הרכבת הקלה העירונית מתוכננת תוך עשור להגיע גם לדרך חברון.

שירותים

שירותי דת

ישנו בית כנסת בתהליך בנייה שהתחיל לפני כעשור ומאז עומד ללא התקדמות ומהווה מקום סכנה לילדים לאור מיקומו ליד גן משחקים. בית הכנסת גודר בעקבות בקשות חוזרות ונשנות של התושבים. לכשיקום בית הכנסת הוא אמור לצד מקום לתפילה ולהתכנסות קהילתית לשמש גם כבית מדרש.

שירותי מסחר

קיים מרכז מסחרי במרחק הליכה בין ארנונה לבין מתחם יאיר (בצומת). החניות הקיימות: גיחון, סופרפארם, הולנדיה. המרכז פעיל מאוד מכיוון שנמצא על הצומת ומשרת מספר שכונות. בתוך השכונה אין חנויות מלבד בית הארחה הנמצא במנזר.

שירותי בידור ופנאי

שבילי הליכה. שבילי הליכה קיימים בין אבו תור לבין אזור כספי וארמון הנציב (הטיילת), אך העדר התאורה בשעת הלילה הופך אותם ללא נעימים לשימוש.

ספורט. בשכונה אין מגרשים או מתקנים ותושביה צורכים את שירותי הספורט שלהם בקיבוץ רמת רחל הסמוך.

גינות ציבוריות. בשכונה קיימות מספר גינות ציבוריות, ורובן מטופחות, אך אין מגוונות דיין בהתאם לטווח הגילאים של ילדי השכונה.

תהליכים קהילתיים בשכונה.

בשנים האחרונות התקיימו מספר נרחב של תהליכים קהילתיים בשכונה. העיקרי והמשמעותי שבהם התקיים לקראת סוף שנת 2011 במסגרת הבחירות למינהל הקהילתי שנערכו בתאריך 13.12.11. כחלק מתהליך זה הגישו מועמדות לתפקיד נציגי שכונת אבו תור בהנהלת המינהל הקהילתי 3 תושבי השכונה (שחברה עם שכונת אבו תור). עם הבחרו של דוד מאיר אפשטיין נציג השכונה ולאחר תהליך למידה שערכה ההנהלה הנבחרת, חרטו על דגלם נציגי התושבים לראות במרחב הקהילתי כמרחב מאוחד עם צרכים שונים לכל אחת מהשכונות. במקביל הוחלט לחזק את תחום הדמוקרטיה המשתפת (דליברטיבית). בשכונה התקיים דיון מעמיק בנושא תוכנית הבנייה "מתחם אלנבי" הצפוי להבנות בשנים הקרובות ובין היתר לכלול מתחם דירות להשכרה לטווח ארוך. בנוסף, בסיוע קבוצת תושבים פעילים צפויה להשתדרג גינת "כספי – לופו" במהלך שנת 2015. סוגיות נוספות שעולות לדיון הינם המחסור במרחב שכונתי ראוי ובקושי לחצות בבטחה את דרך חברון לכיוון שכונת בקעה (במחשבה על גשר להולכי רגל באזור).